20

dekamer.be

Belga Image

Onderzoekscommissie Terroristische Aanslagen ♦

Beroepsgeheim: altijd en overal? ♦

Hervorming erfrecht ♦

Nieuwe transgenderwet ♦

Nieuwe regels voor sector private veiligheid ♦

INHOUD

Wat doet de Kamer? 4

Onderzoekscommissie Minnelijke Schikking 8

Slimme camera's 9

Onderzoekscommissie Terroristische Aanslagen 10

Beroepsgeheim 13

Hervorming Erfrecht 16

Jodiumtabletten voor iedereen? 20

Kids ID 21

Nieuwe transgenderwet 22

Panama Papers 24

Onderzoekscommissie Optima 25

Meer taken en bevoegdheden voor de sector van de private veiligheid 26

FED-tWIN 29

Opening nieuwe parlementaire jaar 31

Boekvoorstellingen in de Kamer 32

VOORWOORD

Lieve lezer,

Ik schrijf dit voorwoord net na de start van het nieuwe parlementaire jaar. Elk jaar, op de tweede dinsdag van oktober, leest de premier de regeringsverklaring voor, de zogenaamde State of the Union. Dat is het officiële startschot voor de parlementaire activiteiten na de zomervakantie. Officieel, want de commissievergaderingen beginnen sinds vorig jaar op 1 september, en de plenaire vergaderingen beginnen twee weken later. Dat betekent niet alleen meer werk voor de parlementsleden, maar ook voor het personeel van de Kamer. Ik maak van deze gelegenheid graag gebruik om hen hiervoor uitdrukkelijk en oprecht te danken. Zonder hen zou de Kamer niet bestaan.

Wetten maken, de begroting aannemen en de regering controleren: het zijn de meest gekende taken van het parlement. Maar er is meer. Veel meer. Om u een goed beeld te geven van het werk dat in dit Huis verzet wordt, gunnen we u een blik achter de schermen.

In woord en beeld geeft dit magazine u een overzicht van wat er allemaal gebeurt in het hart van de democratie. Wat doet een commissiesecretaris en waar worden alle wetgevende documenten opgeslagen? Wie maakt dat alle wetteksten juridisch in orde zijn? Wie verslaat de debatten? Hoe ziet de werkdag van een deurwachter eruit? En wordt echt elk debat altijd in beide landstalen vertaald? Dat, maar niet alleen dat, verneemt u in dit en de volgende nummers.

Want naast een blik achter de schermen, komt u meer te weten over de wetsontwerpen die door de Kamer zijn aangenomen. Deze keer hebben we aandacht voor wetgevend werk over slimme camera's, het beroepsgeheim, het erfrecht en de nieuwe transgenderwet. Ook de stand van zaken van de vier parlementaire onderzoekscommissies komt aan bod.

Als afsluiter krijgt u op de laatste pagina meer info over twee boeken die de werkzaamheden van de Kamer van naderbij bekijken, zij het elk vanuit een andere invalshoek. Het ene boek focust vooral op het politieke en inhoudelijke werk; het andere zoomt in op de technische en de juridische kant. Twee absolute aanraders voor al wie het hoogste orgaan van de Belgische democratie beter wil begrijpen.

Hebt u nog vragen, wil u graag een debat bijwonen of hebt u interesse in een rondleiding, dan beveel ik u met veel plezier de website **www.dekamer.be**. U zal er vinden wat u zoekt en zelfs meer dan dat.

Transparantie en informatie - ik kan het niet genoeg herhalen – zijn van onmiskenbaar belang. Dit magazine draagt daar elke keer op uitstekende wijze toe bij.

Ik wens u veel leesplezier.

Siegfried Bracke
Voorzitter van de Kamer

Wat doet de Kamer van volksvertegenwoordigers?

Een blik achter de schermen

Een nieuw parlementair jaar is van start gegaan. Dit leek ons een goed moment om de verschillende bevoegdheden van de Kamer op een rijtje te zetten. Voor gedetailleerde informatie verwijzen we naar vorige edities van het magazine of naar de parlementaire infosteekkaarten op onze website. In dit magazine nemen we u mee achter de schermen.

De Kamer van volksvertegenwoordigers is, net als de andere parlementen in ons land, een van de plaatsen waar het democratische gebeuren concreet vorm krijgt. De 150 Kamerleden vormen het bekende gezicht van de Kamer. Maar achter de schermen zijn er veel meer vrouwen en mannen actief. Enkele honderden personeelsleden, met zeer uiteenlopende opleidingen en al even diverse functies, zetten zich dagelijks in opdat de Kamer naar behoren zou kunnen functioneren en de Kamerleden hun werk in de beste omstandigheden zouden kunnen uitvoeren.

De Kamer maakt wetten en neemt de begroting aan

De Kamer maakt nieuwe wetten en past bestaande wetten aan in die bevoegdheidsdomeinen die federaal zijn: de arbeidsmarkt, landsverdediging, pensioenen, grote delen van Justitie en Binnenlandse Zaken,.... De wetteksten beginnen hun reis door de Kamer op het wetgevend secretariaat waar ze worden ingediend. Vervolgens worden ze behandeld in een commissie. Als ze aangenomen zijn in de bevoegde commissie, worden ze besproken in de plenaire vergadering waar er ten slotte ook over gestemd wordt.

De Kamer neemt ook de begroting van de federale Staat aan. Elk jaar maakt de regering een raming op van ontvangsten en uitgaven voor het volgende jaar. De begrotingsdocumenten worden eerst besproken in de verschillende bevoegde commissies en aangenomen in de commissie Financiën en Begroting. Vervolgens worden ze besproken en aangenomen in de plenaire vergadering.

Michel Wettach, wetgevend secretariaat

'Bij ons worden de wetteksten ingediend. Enerzijds zijn er de wetsvoorstellen, ingediend door de parlementsleden. In overleg met het parlementslid kijken wij deze teksten juridisch en wetgevingstechnisch na. Anderzijds zijn er de wetsontwerpen, ingediend door de regering. Hierover heeft de Raad van State al een juridisch advies gegeven. Zodra de teksten gepubliceerd zijn, kan de parlementaire behandeling starten.'

Stéphanie Zouliamis, commissiedienst

'Wij verzorgen het secretariaat van de commissies. Dat houdt in dat we de commissievoorzitter helpen bij de opmaak van de agenda, dat we instaan voor de contacten met de ministeriële kabinetten, voor de behandeling van de mondelinge vragen en de interpellaties en zorgen voor een goed verloop van het wetgevende werk. Alle wetteksten worden besproken in een commissie. Om zicht te krijgen op de verschillende aspecten van een problematiek organiseren de commissies dikwijls hoorzittingen. De commissiesecretaris schrijft het ontwerpverslag, vat de besprekingen samen, analyseert de ingediende amendementen en telt de stemmen. En aan het einde van de rit leest de commissiesecretaris de teksten die aangenomen werden in de commissie nog eens minutieus na.'

Pieter Caboor, dienst Juridische Zaken en Parlementaire Documentatie

'Wij verlenen juridisch advies aan de Kamervoorzitter en aan de beleidsorganen van de Kamer. Tijdens de bespreking van wetteksten maken wij wetgevingstechnische nota's op voor de parlementaire commissies voordat ze de eindstemming over die teksten houden. Onze afdeling Parlementaire Documentatie is het geheugen van het wetgevende werk van de Kamer. Na afloop van het parlementaire werk worden alle dossiers opgeslagen en bijgehouden zodat ze ook later nog kunnen worden geraadpleegd. Naast het papieren archief houden wij ook een aantal databanken bij over het parlementaire werk die op onze website te raadplegen zijn.'

Infofiche nr. 11 Magazine 13 Magazine 16

De Kamer schenkt haar vertrouwen aan de federale regering en controleert haar

Zonder het vertrouwen van de Kamer kan de federale regering niet werken. Tijdens de regeringsverklaring stelt de eerste minister in de Kamer het beleid voor dat de regering wil voeren. De Kamerleden bespreken die verklaring en vervolgens schenken ze de regering al dan niet het vertrouwen. Vervolgens blijft de Kamer gedurende de hele legislatuur het regeringsbeleid controleren. Dat gebeurt zowel in de commissies als in de plenaire vergadering. De vragen aan de regering zijn de meest gekende vorm van controle. De Kamerleden kunnen aan de regeringsleden zowel mondelinge als schriftelijke vragen stellen en zij moeten die vragen beantwoorden. De Kamerleden kunnen een lid van de regering ook interpelleren. Op een interpellatie kan een motie van wantrouwen volgen, wat de werking van de regering in gevaar kan brengen.

www.dekamer.be

> De parlementaire infosteekkaarten: steekkaart nr. 11.00 geeft een globaal overzicht van de bevoegdheden van de Kamer. De daaropvolgende steekkaarten gaan meer in detail.

> De magazines nr. 13 en 16 zoomen in op de bevoegdheden van de Kamer.

Olivier De Gussem, drukkerij van het Federaal Parlement

'De drukkerij is ongetwijfeld de plaats in de Kamer waar de wetteksten het vaakst terugkomen! Van bij de indiening van de tekst, over de amendementen, de verslagen van de besprekingen, de stemming in de commissie tot bij de stemming in de plenaire vergadering en het perkament waarop de Koning en de bevoegde ministers hun handtekening plaatsen: in de drukkerij krijgen we alle versies van de tekst in handen.'

Serge Model, dienst Beknopt Verslag

'De openbaarheid van de debatten vormt een van de fundamenten van de parlementaire democratie. De Kamer maakt zowel een integraal verslag (volledige tekst in de taal van de spreker) als een beknopt verslag (samenvatting in beide landstalen) van de plenaire vergaderingen en van de bespreking van de mondelinge vragen en de interpellaties in de commissies. Enkele uren na het einde van elke vergadering zijn die verslagen beschikbaar op papier en op de website van de Kamer. De dienst Beknopt Verslag werkt op een manier die '*just in time*' genoemd kan worden om de lezer een samenvatting aan te bieden die trouw blijft aan wat er gezegd werd, en die leesbaar en correct is.'

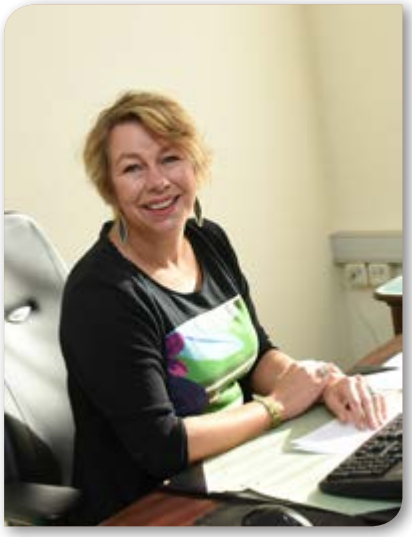

Véronique Beker, schriftelijke vragen

'Sommige vragen aan de ministers en staatssecretarissen worden schriftelijk gesteld. Het gebeurt ook dat mondelinge vragen in schriftelijke vragen worden omgezet. Het regeringslid moet die vragen binnen een bepaalde termijn beantwoorden. Regelmatig publiceren we op de website een overzicht van de schriftelijke vragen en de antwoorden, geordend volgens de minister of staatssecretaris aan wie de vraag was gericht.'

Olivier Hendrick, tolk

'Wie in de Kamer het woord wil nemen, of het nu in commissie is of tijdens de plenaire, mag dat steeds in zijn eigen moedertaal doen. De tolken van de Kamer zorgen voor de vertaling van de debatten naar het Frans of naar het Nederlands. In het kader van hoorzittingen die door commissies georganiseerd worden gebeurt het vaak dat de Kamerleden Engelstalige of Duitstalige sprekers willen ontmoeten. We kunnen intern op sommige vragen antwoorden maar moeten toch ook soms een beroep doen op externe tolken voor sommige talencombinaties die minder vaak worden gebruikt.'

Nancy Duhau, dienst Deurwachters

'Ons komt u zowat overal in de Kamer tegen. We hebben een job met veel afwisseling. We onthalen de bezoekers en helpen hen hun weg te vinden in onze gebouwen. We staan in voor de postbedeling en leveren logistieke ondersteuning bij commissie- en plenaire vergaderingen. Een deel van onze collega's verzorgen de regie van de beelden van de plenaire vergaderingen of beheren het gebruik van de micro's in de vergaderzalen. We zijn gemakkelijk te herkennen aan ons uniform. Voor belangrijke gebeurtenissen hebben we een speciaal uniform waar we toch wel een beetje trots op zijn.'

De Kamer buigt zich over specifieke problemen

De Kamer kan onderzoekscommissies of bijzondere commissies oprichten om specifieke problemen in onze samenleving te onderzoeken. Die commissies proberen zo veel mogelijk informatie te verzamelen, onder meer door getuigen te horen. Op basis van die informatie formuleren ze aanbevelingen die kunnen leiden tot een aanpassing van bestaande wetten, tot nieuwe wetten of andere beleidsmaatregelen.

De Kamer heeft nog tal van andere opdrachten

Naast de reeds vermelde bevoegdheden heeft de Kamer ook nog andere opdrachten. Zo onder meer de controle van de verkiezingsuitgaven, de benoeming van de federale ombudsmannen, de controle op de werking van het Vast Comité van Toezicht op de Politiediensten en de Veiligheids- en Inlichtingendiensten, het onderzoek van verzoekschriften, de vastlegging van het legercontingent, de controle van de militaire aan- en verkopen,....

Ondersteunende diensten

Zoals elke organisatie heeft ook de Kamer, om goed te kunnen functioneren, een reeks ondersteunende diensten nodig: diensten die instaan voor het personeelsbeheer, informatica, boekhouding, beheer van de gebouwen, preventie, communicatie, protocol, een bibliotheek, ...

Eric Morreel, quaestuurdiensten

'Het parlementaire werk vereist een professionele logistieke ondersteuning: moderne infrastructuur, een goed multimediabeleid met livestreaming van de debatten, een degelijk wifi- en mobiel netwerk, een goede bevoorrading op het vlak van catering en bureaumateriaal, en dat alles in een weloverwogen budgettair kader. Daarnaast zijn ook preventie en welzijn op het werk fundamentele peilers van de administratie geworden. Onze diensten geven elke dag het beste van zichzelf.'

Ongeveer 600 personen dragen dagelijks hun steentje bij tot de goede werking van het Parlement. Zonder hun inzet zouden de 150 Kamerleden niet zo efficiënt kunnen werken. Hier hebt u een eerste algemene overzicht gekregen. U verneemt meer over ons dagelijkse werk in een volgend nummer van dit magazine en op onze sociale mediakanalen. ■

Onderzoekscommissie Minnelijke Schikking

De onderzoekscommissie Minnelijke Schikking, die we voorstelden in ons vorige magazine[1], heeft haar werkzaamheden de voorbije maanden voortgezet. Van bij de start in december 2016 organiseerde ze talrijke, voor het merendeel openbare, hoorzittingen.

Ze onderzocht drie luiken:

- De verwerving van de Belgische nationaliteit door Patokh Chodiev en Alijan Ibragimov
- De totstandkoming van de wet op de verruimde minnelijke schikking
- De toepassing van deze wet door de rechterlijke macht vanaf het moment van haar inwerkingtreding tot 20 augustus 2011.

Op 4 oktober 2017 hoorde de onderzoekscommissie Alijan Ibragimov. De hoorzitting met Patokh Chodiev staat op de agenda voor november.

De commissieleden schrijven nu, met de hulp van deskundigen, aan een verslag waarin ze hun vaststellingen opnemen en aanbevelingen formuleren.

[1] Zie magazine nr. 19 blz. 27

Slimme camera's

Strijd tegen onbetaalde verkeersboetes opgevoerd

Doc nr. 1610

Een opgelopen verkeersboete veel te laat of helemaal niet betalen, wordt steeds moeilijker. Op 11 mei 2017 nam de Kamer een wetsvoorstel aan waardoor de politie nu ook toegang krijgt tot de databank met onbetaalde verkeersboetes en die boetes meteen kan innen.

De ANPR-camera's *(Automatic Number Plate Recognition)* die hierbij worden gebruikt, ook wel slimme camera's genoemd, zijn niet zo nieuw meer. De wet van 17 juni 2013 maakte het al mogelijk om via ANPR-camera's de voertuigen op te sporen waarvan de eigenaars voorkomen in een databank van de FOD Financiën omwille van onbetaalde verkeersboetes. Op dat ogenblik had alleen de administratie Douane en Accijnzen toegang tot die databank.

In september 2013 lanceerde die administratie een aantal proefprojecten met mobiele camera's. In anderhalve maand tijd konden via ANPR-camera's 179 overtredingen vastgesteld worden en daarbij werd een bedrag van ruim 103 000 euro aan onbetaalde boetes geïnd. Het resultaat van die proefprojecten deed een aantal Kamerleden besluiten om de mogelijkheden van ANPR uit te breiden.

De nieuwe wet geeft nu ook aan de politie de mogelijkheid om, wanneer ze vaststelt dat de eigenaar van een voertuig een openstaande boete heeft, het bedrag meteen te innen. Als de bestuurder de boete niet meteen kan betalen, kan de politie de wagen in beslag nemen. De eventuele inbeslagname gebeurt op kosten en op risico van de eigenaar van het voertuig.

Deze wet heeft ongetwijfeld een belangrijk ontradend effect. De wetenschap dat de politie het voertuig in beslag kan nemen tot wanneer de boete is betaald, zal de betrokkene ertoe aanzetten de boete sneller te betalen.

De indieners van het wetsvoorstel oordeelden dat de politie niet noodzakelijk een rol hoeft te spelen bij het innen van boetes. Het behoort in ieder geval niet tot de kerntaken van de politiediensten. Maar anderzijds zou het jammer zijn om de mogelijkheden die de techniek van nummerplaatherkenning levert, niet te benutten. De nieuwe wet biedt de politiediensten dus een mogelijkheid, maar legt hen geen verplichting op.

Tijdens de bespreking van dit wetsvoorstel werd de vraag gesteld: wat zijn de kerntaken van de politie? Een vraag die trouwens ook gesteld werd tijdens het debat over de uitbreiding van de bevoegdheden van de private veiligheidsbedrijven (zie ook pagina 26 e.v.). ■

www.dekamer.be

> document nr. 1610

Onderzoekscommissie Terroristische Aanslagen

Naar Verslag

Statuut slachtoffer

De aanslagen van 22 maart 2016 op de luchthaven van Zaventem en in metrostation Maalbeek veroorzaakten een ware schokgolf. Ze riepen vragen op, deden twijfels ontstaan en de wil om op te treden en problemen aan te pakken. Een maand later gingen de Kamerleden aan de slag in de onderzoekscommissie Terroristische Aanslagen. Na een eerste tussentijds verslag over het luik 'Hulpverlening' in augustus 2016[1], publiceerde de commissie een tweede tussentijds verslag over de problematiek van de slachtoffers en een derde over het onderdeel 'Veiligheidsarchitectuur'. De leden van de onderzoekscommissie doen tal van vaststellingen en formuleren een reeks aanbevelingen. In afwachting van het definitieve verslag staan we hier al even stil bij een aantal ervan.

De slachtoffers van de aanslagen van 22 maart 2016 hebben in de onderzoekscommissie hun ontsteltenis verwoord over de problemen die ze vele maanden later nog altijd ondervinden, los van de directe gevolgen van het drama. Moeilijkheden met de verzekeringen, schadevergoedingen die op zich laten wachten, het administratieve kluwen waarmee ze geconfronteerd worden, psychologische problemen... In de aanbevelingen van de onderzoekscommissie staan vier principes centraal: snelle erkenning van de slachtoffers, onmiddellijke financiële hulp, proactieve en individuele begeleiding en gelijke behandeling van de slachtoffers.

Enig loket

De onderzoekscommissie beveelt de oprichting van een enig loket aan waarbij slachtoffers van aanslagen hun dossier nog slechts eenmaal moeten indienen. Er zou werk gemaakt moeten worden van een interfederale *taskforce* met vertegenwoordigers van de betrokken instellingen en slachtoffervereningingen. Zo kan voorkomen worden dat slachtoffers heen en weer worden gestuurd tussen instellingen en bevoegdheidsniveaus.

[1] Zie magazine 18, blz. 4

Magazine 18

Financiële hulp en een statuut

Op 6 juli 2017 heeft de Kamer een wet aangenomen die een statuut van nationale solidariteit invoert voor slachtoffers van terrorisme. Die wet maakt ook mogelijk dat er een herstelpensioen wordt toegekend en dat medische zorgen worden terugbetaald.
De wet is van toepassing op slachtoffers die de Belgische nationaliteit hebben of die hun gewone verblijfplaats in België hebben op het ogenblik van de feiten en kan worden uitgebreid tot andere categorieën.

Het herstelpensioen dat slachtoffers van terrorisme vanaf nu kunnen aanvragen is vergelijkbaar met het pensioen dat werd uitgekeerd aan de burgerslachtoffers van de Tweede Wereldoorlog. Het staat in verhouding tot de erkende graad van invaliditeit. Elke andere vergoeding uitbetaald wegens dezelfde feiten wordt in mindering gebracht van dit pensioen. De slachtoffers kunnen ook de terugbetaling aanvragen van uitgaven voor medische, paramedische of farmaceutische zorgen. Met het statuut van nationale solidariteit kunnen de betrokkenen zich als slachtoffer van terroristische daden laten erkennen door het ziekenfonds, waardoor ze in aanmerking komen voor bepaalde voordelen, zoals bijvoorbeeld gratis toegang tot het openbaar vervoer. De overlevende partner en de kinderen van een overleden slachtoffer genieten dezelfde rechten.

De slachtoffers van de aanslagen van 22 maart 2016 beschouwen deze wet als een vooruitgang, maar toch vinden ze dat deze hervorming niet ver genoeg gaat. Ze pleiten onder meer voor de oprichting van een waarborgfonds gefinancierd door de verzekeringen en de Staat.

Veiligheidsarchitectuur

Hoe zijn de veiligheidsarchitectuur en de veiligheidsbepalingen in verband met terrorisme in ons land geëvolueerd? Hoe accuraat zijn ze? Daarover gaat het derde tussentijds verslag. De betrokken diensten (politie, justitie, inlichtingendiensten, OCAD,...) hebben zowel voor als na de aanslagen bergen werk verzet. De onderzoekscommissie onderwierp hun werking, de reglementering en de procedures aan een grondig onderzoek. Dat resulteerde in aanbevelingen om de procedures te verbeteren en om nieuwe structuren en praktijken in te voeren om alles nog efficiënter te laten verlopen.

De onderzoekscommissie beveelt onder meer aan:

- De samenwerking tussen de verschillende veiligheidsdiensten en overheden te bevorderen om te komen tot een 'veiligheidsketen' waarin iedereen zijn taken en verantwoordelijkheden kent.
- Werk te maken van een cultuur waarbij informatiedeling tussen de verschillende veiligheidsdiensten en intensief overleg over de beschikbare informatie centraal staan. Er kan bijvoorbeeld een 'kruispuntbank veiligheid' worden opgericht waarbij informatie in *real time* gedeeld wordt en de acties van de verschillende diensten worden vermeld.
- Het beheer van de ingezamelde informatie te optimaliseren via een allomvattende wet die de opslag en het gebruik van de informatie door de betrokken diensten (politie, justitie, inlichtingen- en veiligheidsdiensten, gevangenissen, Dienst Vreemdelingenzaken,...) regelt.
- De prioriteiten in elk van de terrorismedossiers vast te leggen in zogenaamde *'Joint Decision Centres'*. In die centra zouden de veiligheidsdiensten, de inlichtingendiensten en de betrokken gerechtelijke diensten wekelijks samen aan analyse en besluitvorming doen.
- De samenwerking tussen de gerechtelijke en de administratieve overheden te versterken zodat deze laatsten alle noodzakelijke beslissingen kunnen treffen inzake ordehandhaving en veiligheid. De burgemeesters zouden bijvoorbeeld, onder de voorwaarden die de wet bepaalt, toegang kunnen krijgen tot het strafregister van de betrokken individu's.

OCAD

Het coördinatieorgaan voor de dreigingsanalyse is een onafhankelijk orgaan dat analyses maakt van terroristische en extremistische dreigingen in en tegen België. De dreigingsevaluaties zijn bestemd voor diverse politieke, administratieve of gerechtelijke overheden die verantwoordelijkheid dragen op het vlak van veiligheid. Het zijn die overheden die gepaste maatregelen moeten nemen om een eventueel gedetecteerde dreiging af te wenden. Het OCAD staat onder het gezamenlijke gezag van de ministers van Binnenlandse Zaken en van Justitie.

- Voor terrorisme veroordeelde of geradicaliseerde gevangenen beter op te volgen via controle en toezicht, ook na hun vrijlating, zodat er bij problemen sneller kan worden opgetreden. Zo zou elke toestemming om naar het buitenland te reizen met bijzondere redenen moeten worden omkleed.

- Verbindingsofficieren van de Staatsveiligheid te detacheren naar de Belgische ambassades in landen die een cruciale rol spelen in de strijd tegen het terrorisme. In het specifieke geval van Turkije, dat een sleutelrol speelt bij de identificatie van Syriëstrijders, zou de verbindingsofficier ten minste door een collega moeten worden bijgestaan.

- Het personeelsbestand en de middelen van de betrokken diensten op te trekken met het oog op hun nieuwe taken. Het rekruteringsbeleid moet meer gericht zijn op diversiteit en er is nood aan meer vorming en begeleiding.

Radicalisme

Nu buigen de leden van de onderzoekscommissie zich over de redactie van het verslag betreffende het laatste onderdeel van hun opdracht. Dat gaat over de ontwikkeling en het beheer van radicalismeverschijnselen in ons land. De commissie analyseert bijvoorbeeld fenomenen zoals het terugplooien op de eigen identiteit, de gettovorming in bepaalde wijken, de invloed van haatpredikers en de buitenlandse financiering. Ze analyseert ook hoe de bevoegde overheden ermee omgaan. Het eindverslag wordt verwacht tegen eind oktober 2017. ■

www.dekamer.be

> Eerste tussentijds verslag over het onderdeel 'Hulpverlening': doc 1752/006

> Tweede tussentijds verslag over 'Hulpverlening aan de slachtoffers': doc 1752/007

> Derde tussentijds verslag over het onderdeel 'Veiligheidsarchitectuur': doc 1752/008

> Statuut van nationale solidariteit voor de slachtoffers van terroristische daden: doc 2334

NIEUW 4de verslag

© Belga Image

Beroepsgeheim

Altijd en overal?

Het beroepsgeheim is een belangrijk principe uit ons recht waarover dit jaar in de Kamer heftig gedebatteerd werd. Er stonden immers twee nieuwe wetteksten op de agenda die voorwaarden bevatten waaronder het beroepsgeheim kan of moet worden opgeheven. Het betreft meer bepaald een hoofdstuk uit de zogenaamde 'Pot-pourri V'-wet en een wet om de strijd tegen het terrorisme op te voeren.

Personen die gebonden zijn door het beroepsgeheim mogen persoonlijke informatie die hen in het kader van hun functie wordt toevertrouwd aan niemand doorgeven. Dat geldt bijvoorbeeld voor artsen, apothekers, sociaal assistenten, psychologen, leerkrachten, politieagenten, advocaten, journalisten…

Het beroepsgeheim kan ook van toepassing zijn op fabricatie- of bedrijfsgegevens, maar daarover gaat het hier niet.
Het beroepsgeheim is dus eigenlijk een zwijgplicht. Het principe staat in het Strafwetboek en wordt afgebakend door een reeks wetten. Het waarborgt respect voor onze privacy. Schending van het beroepsgeheim is strafbaar. Eventuele vervolgingen gebaseerd op informatie verkregen door een schending van het beroepsgeheim zouden trouwens nietig zijn en zonder gevolg blijven.

Het recht of de plicht om te spreken

Maar het beroepsgeheim is niet absoluut. Er zijn situaties waarin de persoon die beroepsmatig vertrouwelijke informatie ontvangt, die gegevens mag of zelfs moet doorgeven.

Het beroepsgeheim **kan** bijvoorbeeld doorbroken worden voor een rechtbank of voor een parlementaire onderzoekscommissie, maar de gehoorde persoon kan hiertoe niet worden verplicht. Zo hebben advocaten die werden gehoord in de onderzoekscommissie Minnelijke Schikking (zie pag. 8) geweigerd op bepaalde vragen te antwoorden verwijzend naar het beroepsgeheim. De noodtoestand is een andere situatie waarin het beroepsgeheim **kan** worden doorbroken. Bijvoorbeeld wanneer er sprake is van een groot gevaar dat alleen maar kan worden afgewend door informatie door te

spelen (bijvoorbeeld wanneer kinderen het slachtoffer dreigen te worden van geweld).

In bepaalde gevallen **moet** het beroepsgeheim doorbroken worden. Zo is elke ambtenaar verplicht de procureur des Konings in te lichten wanneer hij weet heeft van een misdaad of een strafbaar feit.

Gedeeld beroepsgeheim

In multidisciplinaire teams kon vertrouwelijke informatie al enige tijd worden uitgewisseld. Denk maar aan het overleg tussen therapeuten, waardoor zij een vollediger beeld krijgen van een patiënt en een betere behandeling kunnen voorstellen.

Persoonlijke informatie kan nu, zonder angst voor vervolging, ook worden gedeeld in het kader van een uitgebreide overlegprocedure. Dat overleg kan plaatsvinden tussen betrokkenen, ofwel met de bedoeling een persoon te beschermen, ofwel in het kader van onderzoek naar terroristische misdrijven of criminele organisaties. Daarbij komen betrokkenen uit de medische sector, de sociale hulpverlening, de politie en het parket samen om informatie over een specifiek dossier uit te wisselen. De modaliteiten hiervoor worden later vastgelegd.
De vertrouwelijke informatie die tijdens dit overleg wordt gedeeld, blijft evenwel onderworpen aan het beroepsgeheim. Ze moet binnen de groep blijven.

Procureur des Konings

De procureur des Konings is een magistraat van het Openbaar Ministerie (of parket). Hij moet de belangen van de maatschappij vertegenwoordigen en de daders van misdrijven in de strafprocedure vervolgen. Hij wordt op de hoogte gebracht van de feiten en leidt het onderzoek met behulp van de gerechtelijke politie.

Een dubbele informatieplicht

De andere wet die in de Kamer aangenomen werd, in het kader van de strijd tegen het terrorisme, heeft betrekking op de instellingen van sociale zekerheid. Daaronder vallen de overheidsdiensten en openbare instellingen die sociale uitkeringen toekennen en de OCMW's. Die instellingen krijgen nu een dubbele informatieplicht.

Ten eerste is er de passieve informatieplicht. Elke instelling van sociale zekerheid moet aan de procureur des Konings de informatie verstrekken die hij opvraagt in het kader van een onderzoek naar terroristische misdrijven. Het is de bedoeling de informatiedoorstroming te vergemakkelijken. Wie weigert mee te werken, krijgt een boete.

Ten tweede is er de actieve meldingsplicht gericht op het voorkomen van terroristische daden. De personeelsleden van de instellingen van sociale zekerheid die, uit hoofde van hun beroep, kennis krijgen van informatie die ernstige aanwijzingen kunnen uitmaken van een terroristisch misdrijf, moeten de procureur des Konings hiervan op de hoogte brengen. Het is dus aan hen om de aard van de informatie in te schatten. Persoonlijke gegevens van medische aard zijn weliswaar uitgesloten. Wie in deze specifieke context het beroepsgeheim doorbreekt, kan niet worden vervolgd. Er is geen straf voor wie deze actieve meldingsplicht niet naleeft.

Een bewogen debat

Het beroepsgeheim is een principe dat voor de uitoefening van bepaalde beroepen essentieel is. Elke (poging tot) wijziging beroert dan ook de

© Belga Image

Betoging tegen de actieve informatieplicht

gemoederen. Het komt erop aan een evenwicht te vinden tussen het respect voor de privacy en de vertrouwensrelatie enerzijds en de veiligheid die moet worden gewaarborgd door gebruik te maken van bepaalde informatie anderzijds.
De Kamerleden gingen niet over een nacht ijs. Vooral de actieve meldingsplicht en de gevolgen daarvan voor de OCMW-medewerkers stonden centraal in de debatten. Heel veel sprekers kwamen aan het woord, er werden adviezen gevraagd, en personen en verenigingen groepeerden zich om het belang van het beroepsgeheim in de verf te zetten. Buiten het parlement werd er gemanifesteerd.

De tegenstanders van de wet vrezen dat er steeds meer uitzonderingen zullen komen op het principe van het beroepsgeheim. De vorige wet liet volgens hen trouwens al uitzonderingen toe, een nieuwe wet hoefde dus helemaal niet. Verder hekelen ze dat de strijd tegen het terrorisme eens te meer als voorwendsel wordt gebruikt om onze vrijheden en onze privacy in te perken.
Maar bovenal vreest de oppositie dat deze wet de totstandkoming van een vertrouwensrelatie tussen de hulpverlener en zijn cliënt zal bemoeilijken. Wie zal de sociaal assistent nog in vertrouwen durven nemen? Zullen de hulpdiensten niet als een verlengstuk van de politie worden beschouwd? Ten slotte werd ook de notie 'ernstige aanwijzing van een terroristisch misdrijf' op de korrel genomen. Hoe valt dat soort informatie juist in te schatten? En wie is verantwoordelijk voor de gevolgen wanneer een persoon ten onrechte wordt aangegeven? ■

www.dekamer.be

> Wetsontwerp 'Pot-Pourri V', gedeeld beroepsgeheim: document nr. 2259

> Wetsvoorstel actieve en passieve informatieplicht: document nr. 2050

Doc nr. 2282

Hervorming erfrecht

Op 20 juli 2017 keurde de Kamer een grondige hervorming van het erfrecht goed. De nieuwe wettelijke bepalingen treden in september 2018 in werking. De hervorming komt niets te vroeg. De huidige erfrechtregels steunen nog grotendeels op het maatschappijmodel ten tijde van de invoering van het Burgerlijk Wetboek in 1804. Onnodig te zeggen dat de samenleving sindsdien drastisch veranderd is. De nieuwe wet zal het erfrecht vereenvoudigen en geeft aan de toekomstige erflaters meer vrijheid om te bepalen wat er met hun vermogen gebeurt.

Meer vrijheid

De wijze waarop mensen samenleven is de voorbije decennia sterk geëvolueerd. Zo zien we dat het aantal huwelijken de afgelopen jaren fel gedaald is. Het aantal echtscheidingen is dan weer fors toegenomen. Partners kiezen er vaker voor om gewoon samen te wonen of eventueel een wettelijke samenlevingsovereenkomst te sluiten. Op een echtscheiding volgt vaak een nieuwe relatie. Ruim 1 op 10 kinderen woont vandaag in een nieuw samengesteld gezin. Dat alles brengt met zich mee dat partners hun nalatenschap vandaag anders wensen te regelen dan pakweg 30 jaar geleden. Gezinssituaties kunnen met andere woorden heel verschillend zijn. Daarom laat de nieuwe wetgeving meer keuzevrijheid aan de erflaters.
Die verruimde beschikkingsvrijheid wordt wel nog steeds in evenwicht gehouden door een wettelijke verplichting tot familiale solidariteit. Zo moeten de erflaters nog altijd een deel van de nalatenschap voorbehouden voor de zogenaamde reservataire erfgenamen (meestal de kinderen): dat is het voorbehouden erfdeel.

Het voorbehouden erfdeel

Een van de belangrijkste wijzigingen is de inperking van het voorbehouden erfdeel, waardoor het beschikbare deel wordt vergroot.

- ✓ **Tot nu toe** was dat voorbehouden erfdeel afhankelijk van het aantal kinderen. Hoe meer kinderen, hoe kleiner het beschikbare deel. Bij drie of meer kinderen bijvoorbeeld kon de erflater maar een kwart van zijn vermogen vrij toewijzen.

- ✓ **De nieuwe wet** beperkt het voorbehouden erfdeel tot 50% van de nalatenschap. Dat betekent dat de erflater naar eigen goeddunken zal kunnen beschikken over de andere helft van zijn vermogen. Dat principe geldt ongeacht het aantal kinderen.

Voor alle duidelijkheid: beslist de erflater niets en treft hij geen specifieke regelingen, dan gelden nog altijd de wettelijke erfregels. Dat betekent bijvoorbeeld dat de nalatenschap in gelijke mate wordt

www.dekamer.be

> document nr. 2282

verdeeld tussen de kinderen die binnen dat huwelijk of dat gezin geboren zijn. Daarnaast wordt ook de ascendentenreserve – het voorbehouden erfdeel dat toekomt aan de voorouders in geval van kinderloos overlijden – afgeschaft.

	1990	2015
Huwelijken	64 554	40 049
Echtscheidingen	20 331	24 414
	2000	**2015**
Wettelijke samenwoning	5 114	78 271

Schenkingen

Het is niet ongebruikelijk dat ouders, grootouders... al tijdens hun leven een schenking doen aan een of meer erfgenamen. Zowel roerende goederen (een auto, een som geld, een aandelenportefeuille, juwelen...) kunnen worden geschonken, als onroerende goederen (een bouwgrond, een huis, een appartement...). Later, bij de verdeling van de nalatenschap, kan die schenking dan in rekening worden gebracht (dit noemt men de inbreng) omdat er wordt vermoed dat de erflater zijn erfgenamen gelijk heeft willen behandelen. Er wordt vermoed dat de schenking werd gedaan als voorschot op de erfenis.
De nieuwe wet wijzigt de manier waarop de waarde van geschonken goederen wordt bepaald.

- ✓ **Tot nu toe** werd de waarde van roerende goederen anders bepaald dan die van onroerende goederen. Bij roerende goederen werd de waarde op de dag van de schenking in aanmerking genomen. Bij onroerende goederen was dat de waarde op de dag van de verdeling. Dat kon wel eens voor verrassingen zorgen.

  Een voorbeeld:
  Claire schonk aan haar dochter Amelie een bedrag van 200 000 euro. Haar zoon Paul ontving een appartement ter waarde van 200 000 euro. Acht jaar later, bij het overlijden van Claire, bleek de waarde van het appartement 240 000 euro te bedragen. Om tot een gelijke verdeling van de erfenis te komen, moest Paul een goed inbrengen dat een hogere waarde had dan het bedrag dat zijn zus moest inbrengen. Van gelijkheid was geen sprake meer.

- ✓ Met **de nieuwe wet** zullen roerende en onroerende goederen op dezelfde manier gewaardeerd worden. In beide gevallen zal worden uitgegaan van de waarde op de dag van de schenking en dat bedrag zal worden geïndexeerd tot op het moment van overlijden.

Daarnaast zullen giften aan erfgenamen die geen afstammelingen zijn (bv. aan ouders of aan broers of zussen) in beginsel niet meer moeten worden ingebracht. De **nieuwe wet** gaat uit van het vermoeden dat de erflater niet al zijn erfgenamen gelijk heeft willen behandelen. Dat vermoeden kan wel worden weerlegd en dan moet de schenking toch worden ingebracht.

Erfovereenkomsten

De grootste zorg van heel wat ouders is te voorkomen dat hun kinderen of andere erfgenamen, wanneer zij er niet meer zijn, ruzie zouden maken over de erfenis. De nieuwe wet maakt het mogelijk om, onder bepaalde voorwaarden, een globale erfovereenkomst op te maken. In een dergelijke overeenkomst kunnen de toekomstige erflaters samen met hun erfgenamen een oplossing uitwerken op maat van de familie, zodat er minder kans op conflicten is. Zo krijgen erflaters bijvoorbeeld de mogelijkheid om stiefkinderen in de overeenkomst op te nemen, of om een deel van de erfenis rechtstreeks naar de kleinkinderen te laten gaan. Een erfovereenkomst is bindend op voorwaarde dat alle erfgenamen de overeenkomst voor akkoord ondertekenen bij de notaris.

Overgangsperiode

De nieuwe wet treedt in september 2018 in werking. Een overgangsperiode van een jaar lijkt een lange termijn, maar is in dit geval niet overbodig. Het betreft een grote hervorming waarop alle betrokkenen zich moeten kunnen voorbereiden. Denken we maar aan het register van erfovereenkomsten dat, naar analogie met het Centraal Register van Testamenten, moet worden aangemaakt. Ook toekomstige erflaters hebben nood aan een overgangsperiode om bijvoorbeeld te kunnen kiezen of ze schenkingen volgens de oude dan wel volgens de nieuwe waarderingsregels willen laten verlopen. ■

150 Kamerleden rechtstreeks verkozen in 11 kieskringen

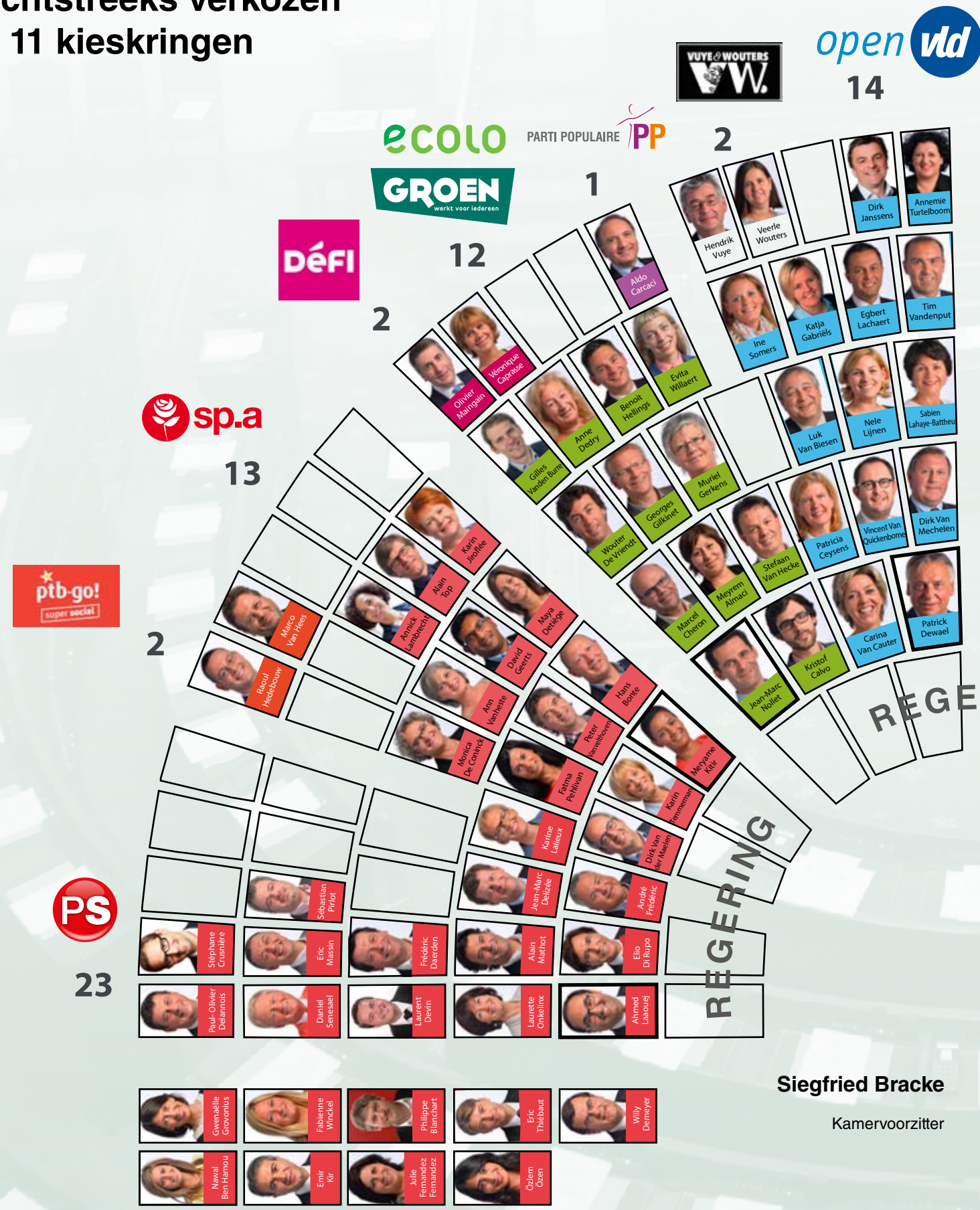

Siegfried Bracke

Kamervoorzitter

28-09-2017

20

3

31

RING

REGERING

18

9

Doc nr. 1007

Jodiumtabletten voor iedereen?

Ons land heeft een nationaal nucleair noodplan dat van toepassing is op vier nucleaire installaties in België (Doel, Mol-Dessel, Tihange en Fleurus) en op twee buitenlandse sites (Borssele in Nederland en Chooz in Frankrijk). Het betreft één voor één installaties waar zich op een dag een ernstig nucleair ongeval zou kunnen voordoen.

Om de bevolking te beschermen tegen de schadelijke gevolgen van de straling die bij een dergelijk ongeval zou kunnen vrijkomen, worden binnen een straal van 20 km rond die installaties[1] tabletten met niet-radioactief jodium ter beschikking gesteld. Waarom precies jodiumtabletten? Omdat jodium de schildklier beschermt en schildklierkanker in de gegeven context de meest voorkomende kanker is. Als de tabletten worden ingenomen zodra de overheid dat aanbeveelt, verzadigen ze de schildklier met niet-radioactief jodium. Zo wordt voorkomen dat het uitgestoten radioactief jodium wordt opgenomen. In een resolutie vraagt de Kamer aan de federale regering om in de toekomst jodiumtabletten ter beschikking te stellen van alle inwoners binnen een straal van 100 kilometer rond de nucleaire sites, wat in de praktijk neerkomt op bijna alle inwoners van het land. Ze vraagt ook specifieke maatregelen voor de meest kwetsbare personen, zoals kinderen, zwangere vrouwen en vrouwen die borstvoeding geven. De Kamerleden volgen daarmee een aanbeveling van de Hoge Gezondheidsraad. Ze zijn van oordeel dat het naïef is om te denken dat de gevolgen van een dergelijk ongeval zich zouden beperken tot een straal van 20 km. Een nieuwe versie van het nucleair noodplan ligt momenteel op de werktafel van de federale regering. ■

www.dekamer.be

> document nr. 1007

[1] 10 km rond het Instituut voor Radio-elementen (IRE) in Fleurus

Doc nr. 1682

Kids-ID

Kan het goedkoper en efficiënter?

Sinds 2006 hebben veel kinderen jonger dan 12 een kids-ID. Dat identiteitsdocument moeten ze op zak hebben wanneer ze naar het buitenland reizen. Wie een kids-ID aanvraagt, ontvangt de kaart drie weken tot 1 maand later. De prijs varieert van gemeente tot gemeente.

De kids-ID is alleen verplicht als het kind naar het buitenland reist. Een deel van de kinderen heeft er dus geen nodig. Ouders krijgen dan ook geen automatische mededeling van de gemeente. En dus vergeten ze wel eens het document tijdig aan te vragen. Of ze verliezen uit het oog dat de kaart van hun zoon of dochter al drie jaar oud en dus vervallen is. Gelukkig voor hen is er een spoedprocedure. Maar in dat geval kan het prijskaartje oplopen tot meer dan 200 euro.

De kids-ID is meer dan een identiteitskaart. De kaart bevat een chip met identificatie-gegevens die bijvoorbeeld ook kunnen worden gebruikt om kinderen veilig op het internet te laten surfen en veilig te laten chatten. In de toekomst zal de kaart ook als bibliotheekkaart gebruikt kunnen worden of als lidkaart van een sportclub,... Veel mogelijkheden dus. Maar de chip is duur.

Een aantal Kamerleden vraagt zich af of het systeem niet aan herziening toe is. Kan het niet goedkoper? Kan het niet sneller? Moeten we blijven vasthouden aan een fysiek document of kan er bijvoorbeeld worden gewerkt met een QR-code?

In een resolutie vragen de Kamerleden aan de federale regering dat ze op zoek zou gaan naar technologische alternatieven voor de huidige kids-ID: een alternatief dat sneller afgeleverd kan worden en een langere geldigheidsduur heeft. ■

www.dekamer.be
> document nr. 1682

Resolutie

Behalve wetten kan de Kamer ook resoluties aannemen. Met een voorstel van resolutie zetten één of meer Kamerleden hun standpunt over een bepaald onderwerp uiteen en vragen ze de regering vervolgens om rond bepaalde maatschappelijke of internationale problemen actie te ondernemen. Aangenomen resoluties hebben geen 'kracht van wet', maar de regering moet de Kamer wel inlichten over de manier waarop ze aan de resolutie gevolg heeft gegeven.

Nieuwe transgenderwet

Doc nr. 2403

Zelfbeschikking staat centraal

Je voelt je door en door vrouw maar je hebt een mannenlichaam. Of omgekeerd. En je wil het geslacht dat geregistreerd werd bij je geboorte laten wijzigen. Daarover gaat de nieuwe wet die in mei 2017 in de Kamer werd aangenomen, bijna unaniem. Ze vereenvoudigt de administratieve procedure om de geslachtsregistratie te laten wijzigen.

De vorige wet op transgenders dateerde van 2007. Die wet legde strikte voorwaarden op. Personen die de registratie van hun geslacht wilden laten wijzigen, moesten een medische behandeling ondergaan, met geslachtsveranderende operaties, sterilisatie enzovoort. Dat soort eisen zijn vandaag in strijd met de internationale verplichtingen inzake mensenrechten. Talrijke internationale en Europese instellingen en rechtbanken zijn van oordeel dat die zware medische voorwaarden niet stroken met het respect voor de fysieke integriteit en discriminerend zijn.

Zelfbeschikking

In de nieuwe wet is er geen sprake meer van verplichte medische behandelingen of sterilisatie. Het volstaat dat de betrokkene naar de ambtenaar van de burgerlijke stand gaat en verklaart dat hij er, sinds enige tijd, van overtuigd is dat het geslacht dat officieel geregistreerd is niet overeenkomt met wat hij ervaart. Hij ontvangt dan een brochure met meer informatie. De procureur des Konings wordt op de hoogte gebracht van deze eerste stap en kan binnen een periode van drie maanden een advies uitbrengen. Na een wachttijd van minimum drie - maximum zes – maanden, kan de betrokkene zijn aanvraag gaan bevestigen. Daarbij moet hij aangeven dat hij zich bewust is van de administratieve en juridische gevolgen en van het onherroepelijke karakter van zijn beslissing. De persoon kan ook zijn voornaam laten wijzigen. Wanneer de procureur des Konings een negatief advies uitbrengt, wordt de aanvraag geweigerd, maar de betrokkene kan in beroep gaan. Uit respect voor de privacy

wordt de afgifte van uittreksels uit akten van de burgerlijke stand waarop de aanpassing van de geslachtsregistratie zichtbaar is, sterk beperkt.

Minderjarigen

De nieuwe procedure staat open voor wie 16 jaar of ouder is. De minderjarige moet bovendien een attest van een kinderpsychiater voorleggen, waaruit blijkt dat hij over het vermogen beschikt om die beslissing te nemen. Hij moet zich laten bijstaan door zijn ouders of een wettelijke vertegenwoordiger. Als die weigeren, kan hij zich wenden tot de familierechtbank.
Vanaf de leeftijd van 12 jaar kunnen minderjarigen, los van de procedure van geslachtswijziging, hun voornaam laten veranderen.

Afstamming: een moeilijke kwestie

En hoe zit dat met de verwantschap als er kinderen zijn? Deze vraag stelt zich niet voor de kinderen die er al waren voor de wijziging. Zo blijft een transseksuele vrouw (die vroeger man was) de vader van de kinderen die zij kreeg voor haar geslachtswijziging. Voor de kinderen die geboren worden na de wijziging is het ingewikkelder. Aangezien de transseksueel niet meer verplicht is zich te laten steriliseren kan hij nog kinderen krijgen volgens zijn geslacht uit het verleden. Een transseksuele man (vroeger vrouw) kan dus bevallen. Het is bijgevolg belangrijk met alle mogelijke situaties rekening te houden, wetende dat de wetenschap nog kan evolueren. De algemene regel is dat het nieuw geregistreerde geslacht doorslaggevend is. De tabel toont de uitzonderingen.

Algemene regel	Een transseksueel wordt ouder volgens het nieuwe geslacht dat hij/zij heeft laten registreren: een transseksuele vrouw wordt moeder, een transseksuele man wordt vader.
Uitzonderingen	♀ → ♂ en baart een kind: hij wordt moeder van dat kind.
	♂ → ♀ en verwerkt een kind met zijn eigen sperma of via medisch begeleide voortplanting: zij wordt vader maar wordt vermeld als meemoeder in de geboorteakte.

Ambtenaar van de burgerlijke stand

De ambtenaar van de burgerlijke stand is een door de wet aangestelde ambtenaar die de akten van de burgerlijke stand ontvangt en bewaart en hiervan kopieën of uittreksels aflevert. Het kan gaan om geboorte-, huwelijks- of overlijdensakten, akten voor de erkenning van een kind en sommige vonnissen die de burgerlijke staat van een persoon betreffen of wijzigen.

Procureur des Konings: zie pag. 14

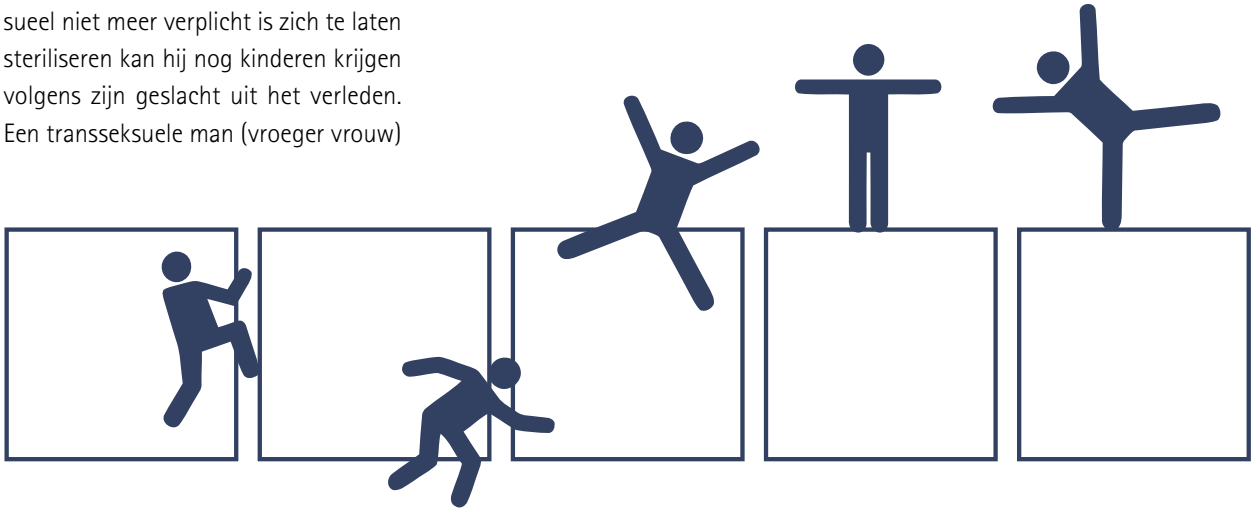

Een onherroepelijke beslissing?

De beslissing om de geslachtsregistratie te laten wijzigen is in principe onherroepelijk. Maar er kunnen uitzonderlijke omstandigheden worden ingeroepen om terug te gaan naar het oorspronkelijke geslacht. Dat kan bijvoorbeeld het geval zijn wanneer de persoon het slachtoffer wordt van discriminatie, of wanneer hij de reactie van zijn omgeving niet aankan, of ook, wanneer hij zich toch niet goed voelt in de nieuwe situatie. Hij kan hiervoor terecht bij de familierechtbank. ■

www.dekamer.be
> document nr. 2403
www.transinfo.be

TRANSGENDER INFOPUNT
transgenderinfo.be
0800 96 316

Panama Papers

De bijzondere commissie Panama Papers onderzoekt de problematiek van de internationale fiscale fraude. Meer bepaald buigt ze zich over het Belgische luik in de affaire 'Panama Papers' en onderzoekt ze hoe doeltreffend het Belgische antifraudebeleid is. De commissie startte haar werkzaamheden in mei 2016.

In een vorig magazine[1] schetsten we de context en de opdrachten van deze commissie. Sindsdien heeft ze, bijgestaan door deskundigen, haar werkzaamheden voortgezet en tal van getuigen gehoord. Nu pennen de leden aan hun eindverslag. Daarin zullen ze aanbevelingen formuleren om de strijd tegen de ingewikkelde juridische constructies die worden opgezet om belastingen te ontwijken, op te voeren.

We staan hier even stil bij een bijzonderheid van deze commissie. In het artikel over het beroepsgeheim (blz 13 e.v.) hebben we gezegd dat getuigen die gehoord worden in een onderzoekscommissie de mogelijkheid hebben om informatie te verstrekken die eigenlijk onder het beroepsgeheim valt. Tijdens de hoorzittingen van de bijzondere commissie Panama Papers heeft een aantal getuigen zich ook bereid verklaart om informatie te onthullen die onder het beroepsgeheim valt, op voorwaarde dat ze zouden worden gehoord in het kader van een onderzoekscommissie. Dat is de reden waarom er (heel tijdelijk) een onderzoekscommissie Panama Papers actief was naast de bijzondere commissie. Zo konden de betrokken getuigen hun verklaringen onder eed afleggen. De onderzoekscommissie Panama Papers maakt zelf ook een verslag dat aan de plenaire vergadering zal worden voorgelegd. ■

[1] Zie magazine nr. 18, pagina's 12 en 13.

Magazine 18

Onderzoekscommissie Optima

Conclusies en aanbevelingen

Doc nr. 1938

Op 13 juli 2017 heeft de voltallige Kamer het verslag met conclusies en aanbevelingen van de onderzoekscommissie Optima aangenomen. U kunt het 100 pagina's tellende verslag raadplegen op onze website.

De onderzoekscommissie Optima werd in juli 2016 opgericht. De commissie voerde een onderzoek naar de oorzaken van het faillissement van de Optima bank. Ze onderzocht het bedrijfsmodel en de beleidsvoering van Optima Bank, de rol van de financiële toezichthouders (NBB en FSMA), ze evalueerde de wetgeving en de instrumenten voor financiële controle, ze onderzocht de relatie tussen Optima Bank en de andere vennootschappen van de Optima Groep en de band tussen Optima Bank en de andere overheidsinstanties en mogelijke fraudemechanismen.

Van september 2016 tot mei 2017 heeft de onderzoekscommissie heel wat hoorzittingen georganiseerd met een aantal betrokken instellingen zoals de NBB en de FSMA en betrokken personen zoals de opeenvolgende CEO's, bestuurders, *compliance officers* en de bedrijfsrevisoren en curatoren van Optima Bank.
Op basis van die hoorzittingen heeft de onderzoekscommissie aanbevelingen geformuleerd. Hieronder worden een aantal ervan samengevat.

- Een eerste belangrijke aanbeveling is de invoering van een zogenaamde *roadmap*. Dat is een overeenkomst tussen de NBB en de betrokken bank waarin wordt uitgelegd aan welke reglementering de bank is onderworpen en hoe die moet worden toegepast.

- Een andere aanbeveling betreft de oprichting van een communicatiecel tussen de verschillende bevoegde overheden. Dat zou de informatie-uitwisseling bij ernstige vermoedens van onregelmatigheden of fraude vergemakkelijken en versnellen.

- Daarnaast beveelt de commissie ook de invoering van een 'bankierseed' aan. Een dergelijke eed zou de individuele verantwoordelijkheid van bankiers versterken, maar die maatregel moet uiteraard ingebed zijn in een breder aanbod van vormingen over integriteit.

- De onderzoekscommissie herneemt voorts ook de eerder geformuleerde aanbeveling om naar analogie met het Comité P voor de politiediensten en het Comité I voor de inlichtingendiensten een Comité F (Fraude) op te richten. Dat comité zou onder meer de diensten controleren die verantwoordelijk zijn voor bestrijding van sociale, economische en fiscale fraude.

- Ten slotte ziet de commissie een actievere rol weggelegd voor de financiële toezichthouders bij het opsporen van fraudemechanismen ingesteld door een financiële instelling met als doel of gevolg fiscale fraude door derden te bevorderen. ■

FSMA

De FSMA werd op 1 april 2011 opgericht en heet voluit Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten (*Financial Services and Markets Authority* of FSMA). De FSMA houdt, naast de Nationale Bank van België, toezicht op de Belgische financiële sector.

www.fsma.be

Compliance officer

Een *compliance officer* is de persoon die, meestal in een financiële instelling, toeziet op de naleving van de wet- en regelgeving.

www.dekamer.be

> document nr. 1938

Doc nr. 2388

Meer taken en bevoegdheden voor de sector van de **private veiligheid**

We zijn er al enkele jaren mee vertrouwd: de veiligheidsagenten die een winkelcentrum bewaken of een oogje in het zeil houden op de perrons van bus en tram. De wet die hun activiteiten regelde dateerde van 1990 en sindsdien is onze samenleving grondig veranderd. Er zijn vandaag meer massa-evenementen, grotere winkelcentra, er zijn meer internationaal georganiseerde criminele bendes, er is meer digitalisering, er zijn drones.... Op 8 juni 2017 zetten de Kamerleden het licht op groen voor een nieuwe wet. De sector van de private veiligheid krijgt nieuwe taken en bevoegdheden, maar de uitoefening van dwang en geweld blijft in beginsel voorbehouden aan de politie.

De nieuwe wet kwam er na evaluatie van de wet van 1990, na gesprekken met de private veiligheidsbedrijven en hun klanten, én na dagenlange debatten in de Kamer. Ze legt onder meer vast in welke sectoren private veiligheidsbedrijven kunnen optreden, aan welke voorwaarden bedrijven en personen moeten voldoen, wat de procedures zijn en hoe de private spelers kunnen en moeten samenwerken met de politie. Dit zijn de hoofdlijnen.

Welke beveiligingsactiviteiten?

De nieuwe wet regelt een brede waaier van beveiligingsactiviteiten die door private ondernemingen of door interne veiligheidsdiensten kunnen worden uitgevoerd. De bewaking van gebouwen, de bescherming van personen, de inspectie van winkels, de bewaking van evenementen en van het uitgaansmilieu, het beheer van alarmcentrales, het speuren naar spionageapparatuur, wapens, drugs en explosieven, ...

Kan iedereen een veiligheidsonderneming opstarten?

Zeker niet. Om beveiligingsactiviteiten uit te voeren, is een vergunning nodig. Die wordt afgeleverd door de minister van Binnenlandse Zaken. Alvorens een beslissing te nemen over een vergunning kan de minister zich bij het gerecht informeren over de aanvrager. Een vergunning wordt verleend voor een termijn van vijf jaar en kan telkens voor vijf jaar worden verlengd.
Maar de vergunning kan ook worden ingetrokken. Dat kan voor alle, of voor een deel van de activiteiten, als de onderneming of de interne dienst niet langer aan de voorwaarden voldoet.

Wie kan veiligheidsagent worden?

Wie veiligheidsagent wil worden, moet voldoen aan een reeks voorwaarden, onder meer:

- Minstens 18 jaar oud zijn.
- Onderdaan zijn van een lidstaat van de Europese Economische Ruimte of van Zwitserland en er ook zijn hoofdverblijfplaats hebben.
- Niet veroordeeld geweest zijn, ook niet met uitstel (veroordelingen voor verkeersovertredingen vormen geen beletsel).
- Niet in een penitentiaire instelling werken en in de afgelopen drie jaar geen lid geweest zijn van de inlichtingendiensten of van die politiediensten waarbij het onmiddellijk erna uitoefenen van een functie in de private veiligheid een gevaar oplevert voor de Staat of de openbare orde.
- Voldoen aan een reeks psychologische voorwaarden en voorwaarden inzake beroepsopleiding en beroepservaring.

Geen wapens

Veiligheidsagenten dragen in principe geen wapens. Uitzonderlijk kunnen bewakingsactiviteiten wel gewapend worden uitgevoerd, maar daarvoor is een speciale toestemming nodig. Die kan worden verleend wanneer de veiligheid van de veiligheidsagenten zelf of van de personen die zij moeten beschermen op geen andere manier gewaarborgd kan worden. Zij mogen hun wapen dan enkel gebruiken in geval van wettige verdediging.

Geen dwang of geweld

Bewakingsagenten mogen in principe geen dwang of geweld uitoefenen. Ze mogen alleen geweld gebruiken in geval van wettige verdediging. De bewakingsagenten kunnen niemand dwingen bewakingsmaatregelen te ondergaan. Slechts heel uitzonderlijk mogen ze dwang uitoefenen en dat alleen onder heel strikte voorwaarden. Dat kan bijvoorbeeld het geval zijn wanneer iemand zich zonder geldig vervoerbewijs op een plaats bevindt waar een vervoerbewijs vereist is. Die persoon mag uiteindelijk dwangmatig uit de vervoersbewijszone verwijderd worden nadat hij werd verzocht de zone te verlaten maar weigerde dat te doen, én nadat hij werd ingelicht dat hij met dwang verwijderd zou worden en het verzoek bleef negeren.

Wel een uniform

Bewakingsagenten dragen, op enkele uitzonderingen na, tijdens de uitoefening van hun job een uniform met een embleem. Het uniform moet evenwel duidelijk verschillen van een politie-uniform. Er mag geen verwarring mogelijk zijn.

Beveiliging: wat en hoe?

De wet legt voor verschillende sectoren vast wat private veiligheidsagenten wel en niet mogen doen. We kunnen hier onmogelijk alle wettelijke bepalingen toelichten, maar geven als voorbeeld de winkelinspectie. Bewakingsagenten mogen de goederen controleren die een klant bij zich heeft wanneer hij de winkel verlaat, maar alleen op voorwaarde dat:

- de mogelijkheid van controle is aangegeven bij de ingang van de winkel,
- de bewakingsagent zijn identificatiekaart duidelijk leesbaar op borsthoogte draagt,
- het vermoeden bestaat dat de klant aan de kassa is voorbijgegaan zonder te betalen,
- alleen de goederen die de klant VRIJWILLIG voorlegt worden gecontroleerd en vergeleken met het betalingsbewijs.

Europese Economische Ruimte

De Europese Unie, Liechtenstein, Noorwegen en IJsland vormen samen de Europese Economische Ruimte (EER). In de EER geldt de interne markt zoals we die kennen in de Europese Unie: er is sprake van vrij verkeer van goederen, personen, diensten en kapitaal.

De bewakingsagent heeft niet het recht de identiteitskaart te vragen.

Een klant die van diefstal verdacht wordt, heeft het recht:

- de aanwezigheid van een getuige te eisen,
- te verkrijgen dat het probleem, eventueel in afwachting van de komst van de politie, verder wordt afgehandeld op een plaats buiten het zicht van het publiek.

De bewakingsagent kan van de klant die hij op diefstal heeft betrapt, geen andere geldsom vragen dan deze die overeenstemt met de prijs van de gestolen goederen.

Mag er gefouilleerd worden?

In bepaalde omstandigheden wel. Op de plaatsen voorzien in de wet kunnen bewakingsagenten toegangscontrole uitoefenen om te voorkomen dat wapens of andere gevaarlijke voorwerpen op de bewaakte plaats worden binnengebracht. Dat kan onder meer het geval zijn op luchthavens of in internationale stations. Ze mogen de bagage doorzoeken en de personen controleren door oppervlakkige betasting van de kleding. Het fouilleren moet altijd gebeuren door bewakingsagenten van hetzelfde geslacht als de gecontroleerde persoon. Maar ook hier geldt de regel, geen dwang: alleen personen die zich vrijwillig aan de controle onderwerpen, kunnen worden gefouilleerd.

Wie controleert de veiligheidsagenten?

De nieuwe wet bevat een brede waaier aan controlemogelijkheden. De federale overheidsdienst Binnenlandse Zaken controleert of de private veiligheidsbedrijven de wet naleven en of ze hun bevoegdheden niet te buiten gaan. De veiligheidsdiensten van de openbaarvervoerbedrijven hebben ruimere bevoegdheden (wapendracht, vatting van personen, ...) en vallen daarom onder de controle van het Comité P.

Beveiliging: is dat niet de taak van de politie?

Een aantal Kamerleden vindt het niet evident dat veiligheidsopdrachten worden toevertrouwd aan private ondernemingen. Een greep uit hun bedenkingen.

- Zorgen voor veiligheid is een kerntaak van de politie. Iedereen heeft recht op een gelijke behandeling in de veiligheidszorg.
- Het gevaar bestaat dat er ongelijkheid ontstaat tussen zij die geld hebben om een private veiligheidsonderneming te betalen en zij die daar geen geld voor hebben.
- De overheid moet vandaag taken uitbesteden aan de private sector omdat ze in het verleden te weinig heeft geïnvesteerd in de politiediensten.
- Het feit dat veiligheidstaken worden verdeeld over enerzijds de politiediensten en anderzijds de private sector gaat ten koste van de efficiëntie. Er zijn nu al problemen met het doorgeven van informatie.
- Private ondernemingen zijn moeilijker te controleren dan de politiediensten. De wet voorziet in een jaarlijks verslag aan het Parlement maar dat volstaat niet. ■

Comité P

Het Comité P, voluit Vast Comité van Toezicht op de Politiediensten, werd opgericht in 1991 vanuit de behoefte van het Federaal Parlement om te beschikken over een extern controleorgaan op de politie. Het Comité P oefent toezicht uit op de werking van de politiediensten, waakt over de manier waarop de politie de basisvrijheden en de grondrechten van de burgers respecteert en onderzoekt klachten van burgers met het oog op het formuleren van algemene aanbevelingen. De leden van het Comité P worden benoemd door de Kamer van volksvertegenwoordigers.

www.comitep.be

www.dekamer.be
> document nr. 2388

© Koninklijk Museum voor Midden-Afrika

Samenwerking tussen Federale Wetenschappelijke Instellingen en universiteiten

Kansen voor jonge onderzoekers

Een beloftevolle wiskundige, verbonden aan de Universiteit Gent, die samen met het Koninklijk Meteorologisch Instituut (KMI) onderzoekt hoe een supercomputer kan bijdragen tot nauwkeurigere weervoorspellingen en klimaatstudies: het lijkt de logica zelve. Toch bleef dat soort samenwerking tot nu toe beperkt tot tijdelijke projecten. Aan het einde van het project eindigde veelal ook de samenwerking. In juni 2017 heeft de Kamer een wetsontwerp aangenomen waardoor een duurzaam samenwerkingsproject op de sporen wordt gezet. Voor heel wat jonge, getalenteerde onderzoekers openen zich nieuwe loopbaanmogelijkheden.

Het samenwerkingsplatform, FED-tWIN genaamd, maakt een duurzame samenwerking mogelijk tussen enerzijds de tien Federale Wetenschappelijke Instellingen (FWI) die onder de bevoegdheid vallen van de federale staatssecretaris voor Wetenschapsbeleid en anderzijds de universiteiten. De FED-tWIN-onderzoekers zullen werken op het niveau van professor/docent of van postdoctoraal onderzoeker. Ze krijgen een vast contract dat in feite bestaat uit twee deelcontracten: één van de universiteit en één van de FWI, in principe telkens voor 50 %. Het programma start in het najaar van 2017. Er komt een begeleidingscommissie die het programma en de procedures zal evalueren zodat er waar nodig kan worden bijgestuurd.

Win-winsituatie

Alle betrokkenen winnen bij dit samenwerkingsprogramma. De universiteiten krijgen dankzij FED-tWIN vlotter toegang tot de collecties (van de musea, archieven en bibliotheken) en data (bijvoorbeeld van het KMI) van de FWI. Dat is een wetenschappelijke schat aan gegevens die nieuwe onderzoeksbenaderingen mogelijk maakt.

De meerwaarde voor de FWI bestaat erin dat ze toegang krijgen tot de expertise die aanwezig is aan de universiteiten. Naast het beheer van collecties of gegevens, hebben de FWI namelijk ook opdrachten van wetenschappelijk onderzoek en wetenschappelijke dienstverlening. Tegelijkertijd zullen jonge, getalenteerde onderzoekers gemakkelijker hun weg vinden naar de FWI. Ten slotte zullen de FWI door hun samenwerking met de universiteiten gemakkelijker externe fondsen kunnen aantrekken.

Loopbaanmogelijkheden

Het FED-tWIN-programma maakt een nieuw soort loopbaan mogelijk, vooral gericht op jonge onderzoekers in de cultuur- en geesteswetenschappen en in specifieke delen van de natuurwetenschappen. Dat soort loopbanen, op de brug tussen universiteiten en bijvoorbeeld musea, bestaat al in onze buurlanden. Zo ondertekende de Parijse Sorbonne in 2016 een overeenkomst voor onderzoekssamenwerking met het Louvre. Het Louvre op zijn beurt heeft al jarenlang een gezamenlijk opleidingsprogramma met de universiteit van Heidelberg. En verder zijn er ook analoge voorbeelden in Londen en Berlijn.

Financieel

Hoe wordt dit alles gefinancierd? De eerste vijf jaar wordt een project volledig door de federale overheid gefinancierd. In een tweede vijfjarige fase bedraagt de federale financiering nog 50 %. De FWI en de universiteit betalen dan elk 25 %. Vanaf het elfde jaar is de financiering ten laste van de beide instellingen.

Hoe komt de samenwerking tot stand?

De samenwerking vertrekt vanuit de behoeften van de federale wetenschappelijk instellingen. Zij definiëren in eerste instantie de wetenschappelijke domeinen waarin ze onderzoeksprofielen willen creëren. De overheid bezorgt die informatie aan de universiteiten. Als een FWI en een universiteit elkaar vinden, stellen ze samen een onderzoeksprofiel op dat ze aan de bevoegde overheid voorleggen. In een volgende fase worden al de ingediende onderzoeksprofielen gerangschikt na een inhoudelijke evaluatie door middel van een internationale *peer review* (ze worden geëvalueerd door ten minste vier experts). Ten slotte komt er een oproep aan kandidaat-onderzoekers. De wet bepaalt dat er, gespreid over zeven jaar, via vijf oproepen, in totaal 125 FED-tWIN onderzoekers worden aangesteld. ■

Federale wetenschappelijke instellingen

- De Koninklijke Musea voor Schone Kunsten
- De Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis
- Het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium
- Het Koninklijk Instituut voor Natuurwetenschappen
- Het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika
- De Koninklijke Bibliotheek
- Het Algemeen Rijksarchief en de Archieven in de Provincies
- De Koninklijke Sterrenwacht
- Het Koninklijk Meteorologisch Instituut
- Het Belgisch Instituut voor Ruimte-Aëronomie

www.dekamer.be
> document nr. 2479

Opening nieuwe parlementaire jaar

De tweede dinsdag van oktober, bij het officiële begin van het parlementaire jaar[1], stelt de premier de plannen van zijn bewindsploeg voor het volgende jaar aan de Kamerleden voor. Hij legt een beleidsverklaring af. In de pers en op sociale media heeft men het vaak over de 'State of the Union'. Daarmee wordt verwezen naar de jaarlijkse toespraak van de Amerikaanse president voor het Congres in Washington.

De dag nadien begint in de Kamer het debat over die verklaring. De Kamerleden van meerderheid en oppositie nemen de plannen van de regering dan onder de loep. Tijdens het debat beschikt elke fractie over een vooraf overeengekomen spreektijd om haar standpunt uiteen te zetten en te reageren op wat de premier gezegd heeft. De premier woont die bespreking bij en kan reageren. Het debat wordt gewoonlijk afgesloten met een vertrouwensstemming, dit ten vroegste 48 uur na de beleidsverklaring, zoals bepaald in artikel 46 van de Grondwet. Als een meerderheid van de Kamerleden de regering steunt, kan ze voortgaan met de uitvoering van haar beleid. De beleidsverklaring en het debat vormen dan ook een van de hoogtepunten van het parlementaire gebeuren. Geen wonder dus dat de perstribune die dagen te klein is voor de talrijke journalisten.

Op 10 oktober 2017 was premier Michel in de Kamer voor zijn vierde beleidsverklaring. Het debat vond plaats op 11 oktober, de vertrouwensstemming op 12 oktober. U kunt de tekst van de beleidsverklaring en het debat nalezen op onze website. ■

[1] Zo staat het in de Grondwet, maar in de praktijk hervatten de parlementsleden hun activiteiten in september.

Voorgesteld in de Kamer

Het parlementaire jaar 2015-2016

Dit boek is bestemd voor wie graag de politieke actualiteit volgt. Het ruime nieuwsaanbod en het snelle tempo van de media maakt het moeilijker dan vroeger om een overzicht te behouden. Bovendien is het soms pas door enige afstand te nemen dat de grote lijnen en de samenhang tussen gebeurtenissen duidelijk worden. In dit boek wordt daarom teruggeblikt op het politieke jaar 2015-16. Wat kwam er in de parlementaire assemblees zoal op de politieke agenda terecht? Welke knopen werden er doorgehakt? Naast een overzicht van de belangrijkste gebeurtenissen van het parlementaire jaar biedt het boek ook een uitgebreide analyse over de politieke krachtverhoudingen na de verkiezingen van 25 mei 2014 en de daarop volgende federale en gewestelijke regeringsformaties.

De auteur, Frederik Verleden, is waarnemend directieraad bij de dienst Juridische zaken en Parlementaire documentatie van de Kamer.

Het federale Parlement
Samenstelling, organisatie en werking

Dit boek is een update van een werk uit 2010. De bijwerking was nodig ingevolge de zesde Staatshervorming. Het boek gaat onder meer in op de nieuwe samenstelling van de Senaat, de nieuwe bevoegdheidsverdeling tussen de Kamer van volksvertegenwoordigers en de Senaat en de gewijzigde wetgevingsprocedure, met inbegrip van de tweede lezing waarin het reglement van de Kamer voorziet, nu de verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van de wetgeving volledig bij de Kamer ligt. Verder is er ook aandacht voor de invoering van de beleidsverklaring van de ministers en de wijzigingen inzake verkiezingsuitgaven en partijfinanciering.

Auteurs: Marc Van der Hulst en Koen Muylle.
Marc Van der Hulst is griffier van de Kamer

Beide werken zijn uitgeven bij INNI publishers.

Test uw **kennis**

U vindt alle antwoorden in dit magazine

Horizontaal

2. Persoon die zijn geslachtsregistratie heeft laten veranderen of dat wenst te doen
5. Persoonlijke levenssfeer
10. Coördinatieorgaan voor de dreigingsanalyse (afk.)
11. Daar kan u de Kamer volgen en *liken*
12. Chemische stof die de schildklier beschermt
13. Parijse universiteit
15. Verkondigt haatboodschappen
19. Een persoon en zijn kleding controleren op de aanwezigheid van verboden zaken
20. Raming van ontvangsten en uitgaven

Verticaal

1. Groep parlementsleden die bijzondere bevoegdheden krijgt om een maatschappelijk probleem grondig te onderzoeken
3. Gelijke kledij voor personen van een bepaald beroep of in een bepaalde functie
4. Dokters en sociaal werkers zijn hierdoor gebonden
6. Persoon die een erfenis nalaat
7. Toetsing door collega's
8. Openbaar Ministerie
9. Controleert de werking van de politiediensten
14. Belemmering, hinderpaal
16. Daar bevindt zich een nucleaire installatie
17. Vertaalt wat de Kamerleden zeggen naar de andere landstaal
18. Federale wetenschappelijke instelling die het weer voorspelt

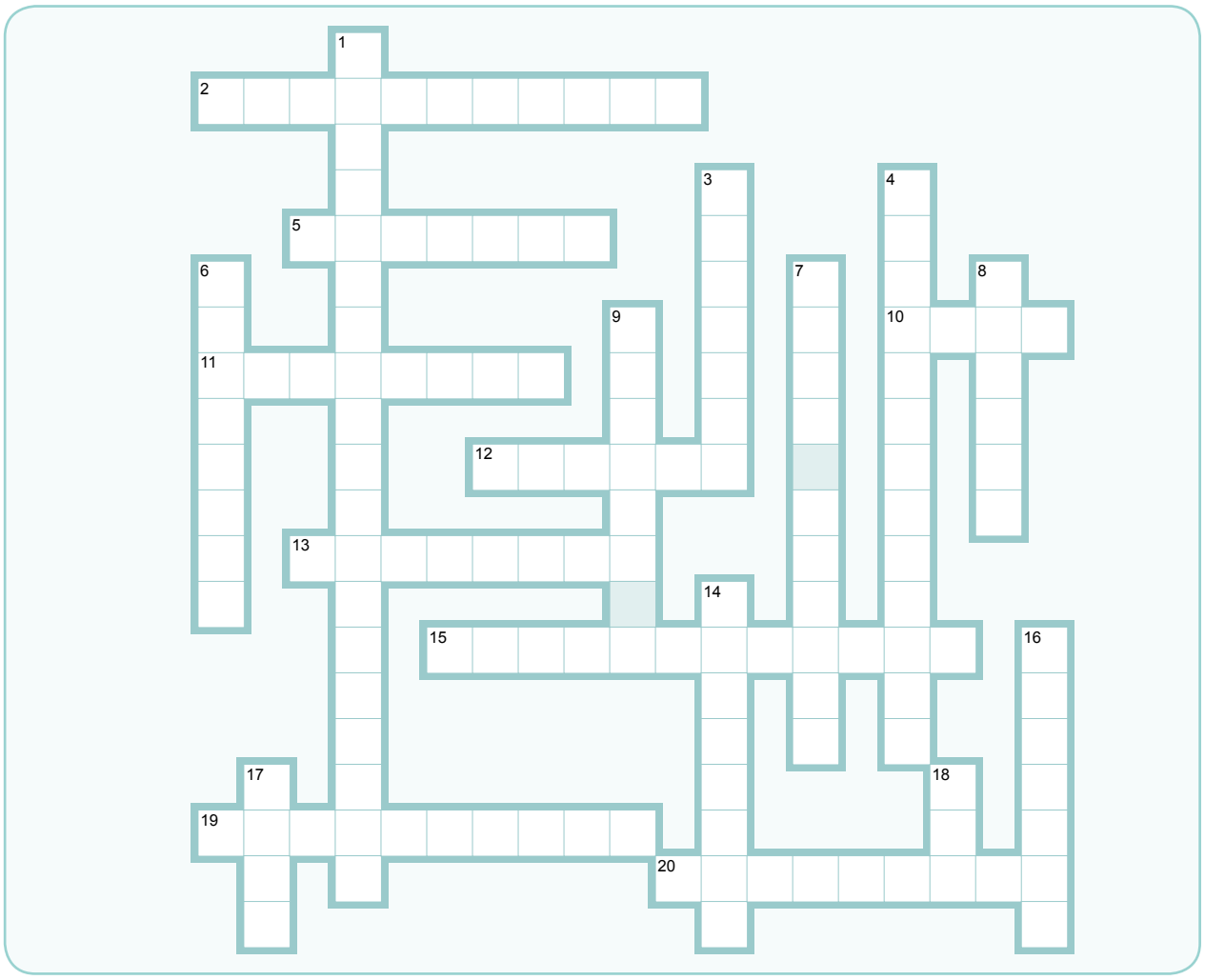

Meer weten **over de Kamer?**

Had u altijd al willen weten hoe het er in een parlement aan toe gaat? Hoe een wet tot stand komt? Wat er besproken wordt tijdens de parlementaire vergaderingen? We zetten de mogelijkheden voor u op een rijtje.

Een vergadering bijwonen

De plenaire vergaderingen en de meeste commissievergaderingen zijn openbaar. Iedereen kan ze bijwonen. Vooraf reserveren hoeft niet. U meldt zich gewoon aan bij het onthaal.

Surf naar www.dekamer.be om te weten welke vergaderingen wanneer plaatsvinden en wat er op de agenda staat.

U kan de plenaire vergaderingen ook live volgen op onze website: ga naar 'Plenaire vergaderingen VIDEO'. Daar vindt u ook de gearchiveerde beelden van de voorbije vergaderingen.

Een rondleiding volgen

Dagelijks, behalve op zondag, vinden er rondleidingen plaats. Een groepsbezoek is gratis en duurt anderhalf tot twee uur. Een groep bestaat best uit 20 personen. We raden u aan uw bezoek minstens twee maanden vooraf te boeken. We ontvangen immers jaarlijks vele duizenden bezoekers uit binnen- en buitenland.

Volg ons op

Meer weten

Op onze website vindt u een elektronische versie van dit magazine met tal van doorklikmogelijkheden.

Een vergadering bijwonen
Leuvenseweg 13
1000 Brussel

Een rondleiding boeken
Tel.: 02 549 81 36
bezoekers@dekamer.be

Meer exemplaren van dit magazine ontvangen?
Een adreswijziging melden?
Laat het ons weten op info@dekamer.be

www.dekamer.be

COLOFON

Verantwoordelijke uitgever
Marc Van der Hulst, secretaris-generaal
van de Kamer van volksvertegenwoordigers

Redactie
Dienst Public Relations en Internationale Betrekkingen
Tel.: 02 549 90 46
pri@dekamer.be

Werkten mee aan dit nummer:
Anne Coppens, Liêm Dang-Duy, Reinhilde Deboutte, Tom De Geeter, Tom de Pelsmaeker, Alberik Goris, Nicole Marquet, Isabelle More, Catharina Offeciers, Martin Peleman, Mireille Pöttgens, Philip Tans, Michael Van Den Nest, Marc Van der Hulst, Sébastien Van Koekenbeek, Mireille Van Wilderode en Fabian Wauthier

Foto's
Belga Image en Inge Verhelst

Blz. 22 en 23: de afbeeldingen van dit artikel komen uit de brochure 'Everything you always wanted to know about the transgender people but were afraid to ask', uitgegeven door Vlaamse overheid, Agentschap Binnenlands Bestuur, Gelijke Kansen

Vormgeving en illustraties
Antoine Marcelis, Bart Van de Steene, Johan Wynen en Mohamed Yahiaoui

Druk
Prepress en drukkerij van de Kamer
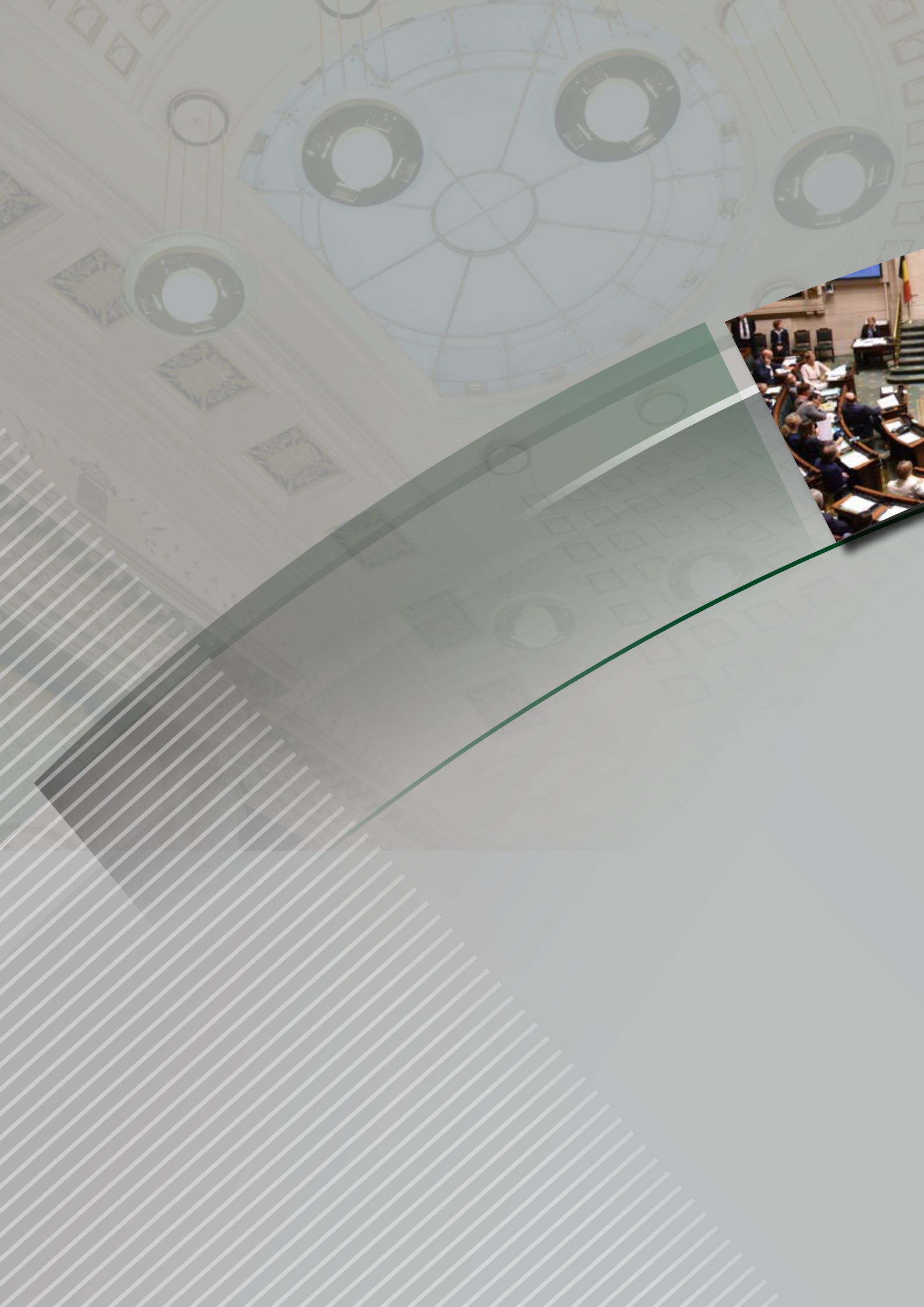
De redactie werd afgesloten op 18/10/2017